

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

Facultat de Dret

Criteris formals per a la presentació escrita del treball de fi de grau i de màster de la Facultat de Dret de la Universitat de Barcelona

Barcelona, maig 2024

Sumari

1. Les parts del treball.....	5
1.1. La portada.....	5
1.2. Resum i paraules clau	5
1.3. El sumari	6
1.4. La introducció	6
1.5. El cos del treball.....	8
1.6. Les conclusions.....	8
1.7. Fonts i bibliografia final	9
1.8. Annexos	9
2. Normes de presentació escrita.....	10
2.1. Extensió del TFG	10
2.2 Els aspectes formals de l'escrit	10
2.3 Lliurament del treball.....	11
3. Criteris de citació bibliogràfica.....	12
4. Bibliografia	12

Aquests criteris formals tenen l'objectiu d'orientar a alumnat de l'assignatura de TFG i TFM en els aspectes formals més elementals dels mateixos. Les pautes que s'indiquen en aquest document no son exhaustives. Constitueixen, simplement, un recordatori dels elements formals essencials del que és comunament acceptat en la presentació de qualsevol treball de l'àmbit acadèmic, també del TFG i TFM. Més enllà dels continguts substancials, l'acompliment d'un mínims criteris formals en la seva presentació revertiran en una millor comunicació i comprensió de l'obra, així com el seu reconeixement científic. En qualsevol cas, l'alumnat que estigui elaborant el seu TFG o el seu TFM haurà de seguir les orientacions, també formals, que els pugui donar qui els tutoritzi.

1. Les parts del treball

1.1. La portada

La portada ha de contenir totes les dades que l'identifiquen i, necessàriament, la informació següent:

- Títol complet de l'obra
- Nom i cognoms de l'autor del treball
- NIUB
- Nom de l'assignatura (TFG o TFM)
- Àrea temàtica
- Tutoria del treball
- Curs o any i quadrimestre en què es presenta

1.2. Resum i paraules clau

Qualsevol tipologia de TFG o TFM és important precedir-lo d'una síntesi en la qual s'exposarà un breu resum per a identificar el tema del treball i el contingut del mateix. Com a màxim hauria de tenir una extensió de 250 paraules. S'acompanyarà de quatre o cinc paraules claus que identifiquin l'objecte d'estudi del treball per a possibles futures recerques.

Exemple

Resum. Els últims anys han vist proliferar diferents estudis empírics sobre l'accés a la Justícia sota l'impuls de les metes generades a partir dels Objectius de Desenvolupament Sostenible. Les dades mostren quan allunyats estem d'aconseguir fer efectiu el dret a una Justícia per a tots, tant en el seu sentit estricte (dret a obtenir una resolució judicial), com en un sentit ampli d'accés als drets. Els Estats garanteixen aquest accés assumint els costos de l'anomenada 'justícia gratuïta', si bé això és manifestament insuficient, perquè només una mínima part de les qüestions jurídiques són fruit d'una controvèrsia i/o requeriran un pronunciament judicial. Una educació jurídica bàsica pot contribuir a reduir els supòsits de pobresa o analfabetisme legal, supòsits que actuen com a factors de risc per a l'exclusió social.

Paraules clau. Justícia, Pobresa, Exclusió, Educació, ODS.

1.3. El sumari

El sumari ha de contenir **tots els apartats i subapartats** de què consta el TFG o TFM. Com a màxim es recomana estructurar-lo en cinc nivells. S'acompanyarà, igualment, de la paginació corresponent

Exemple

INTRODUCCIÓ	1
1. L'APRENENTATGE A LA UNIVERSITAT	3
1.1. Les classes	4
1.1.1. Assistència i participació.....	7
1.1.2. Tipus de classes: sistemes d'aprofitament	10
1.2. La lectura	17
1.2.1. Els llibres com a instruments de cultura.....	18
1.2.2. Manuals, monografies, articles de revistes i altres gèneres	20
1.3. El treball d'equip	30
1.3.1. Creació del grup de treball i fixació inicial de temes i de calendari	32
1.3.2. Distribució de la feina	34
2. LA GESTIÓ DEL TEMPS EN ELS ESTUDIS UNIVERSITARIS	39
2.1. La importància de la planificació	40
2.1.1. Anàlisi de l'ús del temps	41
2.1.2. Planificació a curt i a llarg termini	42
CONCLUSIONS	75
BIBLIOGRAFIA	80
ANNEXOS DOCUMENTALS	90
Annex 1: Propostes de format d'examen	90
Annex 2: Quadres de gestió del temps	95

El Word té una opció (estils) que pot programar automàticament això que acabem d'explicar: per al cos del treball s'aplica l'opció "normal", per als títols de cada nivell "títol 1", "títol 2", "títol 3", "títol 4", etc. i per a la lletra més petita l'opció "èmfasi". Si quan es comença el treball es clica, amb el botó dret, al damunt de cada estil, i es modifica de la manera que es vulgui, no caldrà que cada vegada es comprovi com s'ha de fer perquè ja estarà programat.

Fer-ho automàticament té l'avantatge que en qualsevol moment es pot anar a "Referències"/Taula de contingut", i el Word crea el sumari allà on sigui el cursor amb les pàgines ajustades, i es pot actualitzar en qualsevol moment.

1.4. La introducció

La introducció ha d'abordar necessàriament els següents temes:

- **Justificació i interès** de l'elecció de l'objecte d'estudi del TFG o TFM. Normalment s'entén que són tres les possibilitats: justificació teòrica, d'actualitat o personal. És a dir,
 - el treball s'insereix en una discussió teòrica-conceptual que està oberta a la literatura científica o especialitzada;

- o es tracta d'una temàtica d'actualitat;
 - o respon exclusivament personal de l'autor o autora. Aquesta darrera és la més dèbil de les justificacions.
- **Delimitació del tema:** S'han d'identificar clarament els aspectes que es treballaran i, per tant, què quedarà fora del treball. Igualment, s'ha de determinar l'espai i el moment en què se centrarà la recerca (el marc espacial i temporal). Si no es fa aquesta delimitació es podria qüestionar per què no es tracten en el treball d'altres aspectes que no s'hi han considerat.
 - **Hipòtesi, problema, objecte d'estudi o àmbit nou del coneixement** que es pretenen plantejar, resoldre o estudiar. Aquest és un dels punts més importants del treball i, per aquesta raó, és imprescindible explicar-lo molt bé, centrant bé les qüestions.

Tota recerca, una vegada s'ha definit l'objecte del seu estudi i s'ha justificat el perquè de l'elecció del tema, ha de plantejar una pregunta. Es tracta de l'interrogant principal al qual haurem de donar una resposta. En funció de com es formulï aquesta pregunta, el treball tindrà una diferent naturalesa:

- Si escollim fer un treball de recerca, la pregunta començarà, normalment, amb un *Per què?*.
- Si, en canvi, volem fer un treball descriptiu, formularem la pregunta amb els termes: *Com? De quina manera? Quan? etc...*

La hipòtesis és la resposta que oferim a la pregunta que ens fem, la "solució al nostre enigma". La hipòtesis pretén ser demostrada, tot i que podria ser refutada.

Exemple

La pregunta que Newton es formulava era: per què cauen els objectes al terra? Per què no flotaven o volaven? La hipòtesi que es va plantejar era que existia una força gravitatòria que, des del centre de la terra, atreïa tots els objectes.

- **La metodologia** científica que s'emprarà o combinació de metodologies: és a dir, quins instruments o eines utilitzarem per a aconseguir demostrar la hipòtesis plantejada davant el nostre interrogant.

Una errada habitual és confondre les fonts amb la metodologia i dir, per exemple, que «com a metodologia s'han consultat llibres de la biblioteca i revistes de l'hemeroteca».

Exemple

Recerca bàsica, anàlisi de dades, casos, comparació, recerca de camp, recerca històrica, etc.

- **Fonts** que s'utilitzaran: normes, sentències, documents històrics, dades, sèries estadístiques, informes, etc.
- **Parts** del treball: es farà una breu explicació de quines seran les principals parts en què es dividirà el treball.

1.5. El cos del treball

El TFG i el TFM ha de tenir una estructura coherent i ha d'estar organitzat en parts, capítols, títols, subtítols, etc., en la proporció adequada i sense fragmentar-ne excessivament el cos ni incloure-hi massa nivells. (És comunment admès que una estructura amb tres o quatre nivells és l'adequada en la majoria de casos. En tot cas, mai més de cinc).

Una de les parts del cos del treball ha de fer referència al **marc conceptual** o estat de la qüestió, desenvolupant les teories, escoles o autors dels quals es parteix per plantejar altres teories.

Els paràgrafs no han de ser ni massa curts ni excessivament llargs. Es tracta, en tot moment, de fer còmoda i entenedora la lectura. El text ha d'estar ben redactat i puntuat.

Essent el TFG i el TFM un treball acadèmic, el cos del treball necessàriament ha de tenir citacions. S'ha de citar sempre l'autoria de les afirmacions, així com les fonts (normes, sentències, documents històrics, dades, sèries estadístiques, informes, etc.) d'on s'extreuen les afirmacions o argumentacions que es desenvolupen al treball.

En resum, sempre que expressem en un treball una idea que no és nostra hem de indicar-ne clarament l'autoria perquè, si no és així, cometem plagi. Quan es fan servir les paraules d'una altra persona per expressar una idea han d'anar entre cometes i amb la indicació de l'autoria. I això mateix s'ha de fer amb qualsevol tipus d'informació que no sigui pròpia, com ara imatges, gràfics, etc., que han de tenir un peu en què s'indiqui la font o l'autoria segons el sistema de citació triat. Aquest fet comporta que els treballs acadèmics estiguin plens de citacions i referències bibliogràfiques, la qual cosa no només és normal sinó que és la correcta.

Malgrat existir les corresponents citacions, segons s'ha indicat en l'anterior paràgraf, també es pot considerar com a procediment incorrecte quan es cita només a un o a molt pocs autors o autores o fonts per a fonamentar el treball. Per suposat, no s'admetrà la reproducció total o parcial d'un altre treball ni de la seva traducció.

De la mateixa manera, l'ús de la intel·ligència artificial per elaborar parts del treball haurà d'indicar-se adequadament.

Tampoc es poden utilitzar textos propis d'altres treballs realitzats per vosaltres amb anterioritat sense que estiguin citats correctament.

1.6. Les conclusions

El TFG i el TFM es tanca amb l'apartat de conclusions. És imprescindible que hi hagi coherència i alineament entre la introducció, la pregunta, la hipòtesi, el mètode, els objectius, el cos del treball i les conclusions.

1. En arribar al final de la recerca és el moment de valorar si s'han pogut contestar les preguntes que es formulaven al començament o si la hipòtesi de

la qual es partia ha resultat ser veritable o falsa i, per això, s'ha de seguir un **determinat esquema** que servirà al la vegada per a preparar la defensa del treball): Es fa un **resum sintètic** de la recerca, en què s'exposa el camí recorregut i els resultats als quals es volia arribar en començar-lo.

2. Es valoren **quins** resultats han estat **assolits** a partir de cadascuna de les intencions inicials plantejades en el treball. En aquesta part és normal que hi hagi diversos punts.

No es tracta de fer un resum dels apartats del treball, sinó de fer un pas més; és a dir, després de l'explicació del tema al llarg del treball, aquí exposarem el resultat al qual hem arribat gràcies a la feina feta.

3. S'exposen les qüestions que han quedat **pendents**: dubtes, incerteses, temes no que no s'han tractat, etc.
4. S'ha d'expressar de manera clara si s'ha **validat o no la hipòtesi principal**. S'ha de recordar aquí que és tan vàlid científicament un treball de recerca que confirma la hipòtesi inicial com el que la refuta.

S'ha de ser especialment **rigorós i acurat en la redacció** de les conclusions. Han de ser breus, sintètiques i molt precises, vinculades a les diferents parts del treball.

1.7. Fonts i bibliografia final

Al final del treball hi ha d'haver, estructurada correctament, la **relació de les fonts i la bibliografia citada** (tant la bibliografia convencional com la bibliografia web), que ha de coincidir amb el conjunt de les fonts i els recursos emprats al llarg de l'execució.

La relació bibliogràfica ha d'estar ordenada en una llista única i per **ordre alfabètic**, o bé dels cognoms de l'autor o autora en el cas de la bibliografia, o bé del l'entitat o organisme responsable. La tendència de citar la bibliografia en dues parts diferenciades, la convencional i després la web, ja no és vàlida avui en dia.

Si cal, perquè hi ha un interès específic, es pot fer una **llista legislativa** separada de la bibliografia i/o una de **jurisprudencial**. Quan se cita legislació és habitual ordenar-la per rang, de major a menor, i dins de cada nivell per ordre cronològic. En el cas de la jurisprudència es procedeix a una ordenació cronològica, agrupant-la per l'òrgan que l'ha emesa.

Tant la bibliografia com les fonts s'han de citar seguint els [criteris tècnics de citació establerts a la UB](#), que varien en funció de les disciplines científiques. Es pot emprar el criteri que es vulgui; però, s'ha de mantenir en tot el treball i citar sempre de la mateixa manera.

1.8. Annexos

Els treballs poden contenir annexos o conjunts de materials, situats al final del treball, que no acostumen a formar part de la producció de l'autor o autora, sinó que recullen **algunes de les fonts** que s'han utilitzat, quan aquestes són de difícil

consulta per a qui ho llegeix o quan no són fàcilment a l'abast.

Sempre s'ha de poder distingir clarament, en un annex, allò que és propi de l'autor d'allò que li és extern; en aquest darrer cas el text ha d'anar acompanyat de la referència exacta de la procedència. S'ha de fer una llista dels annexos en el sumari general de l'obra.

2. Normes de presentació escrita

2.1. Extensió del treball

Amb caràcter general, l'extensió del treball no pot excedir de 35 pàgines en els treballs de 6 crèdits (20.000 paraules sense comptabilitzar sumari, bibliografia i annexos), i de 50 pàgines en els treball de 12 crèdits (30.000 paraules).

2.2 Els aspectes formals de l'escrit

- Per al **cos del treball** el tipus de lletra habitualment és de mida o cos de 12. Igualment, el interlineat més utilitzat és d'1,15 o 1,5.

Entre paràgrafs també es molt comú utilitzar un espaiat posterior d'entre 6 i 12 punts.

Per als exemples o per a les citacions de paràgrafs llargs que van en lletra més petita, de mida 10, s'ha de fer servir un interlineat d'1 o senzill.

El text estarà justificat i mai es farà servir el subratllat.

- Per als **títols** s'ha de fer servir el mateix tipus de lletra. S'hi pot fer servir la negreta i la cursiva, però mai el subratllat. Un títol no va mai amb punt final, i tots els números del títol han de dur un punt al darrere.

Exemple

1. EXEMPLE DE TÍTOL DE PRIMER NIVELL

1.1. Exemple de títol de segon nivell

1.1.1. Exemple de títol de tercer nivell

- **Numeració de pàgines:** Les pàgines han d'estar numerades, sense grafismes i a la part inferior de la pàgina, amb la mateixa tipologia i mida del cos del treball.
- Les **citacions textuais** han d'anar entre «**cometes baixes**» o «**cometes**» (no s'han d'emprar <<els símbols de menor i major dos cops>>).

Exemple

Tal com diu la doctrina, «Leibniz podria haver estat un filòsof més gran i potser un home més gran si hagués hagut de lluitar per la grandesa [...]. Mai no va tenir motiu per témer la persecució, com Descartes i Locke» (Tomlin, 1965, 221).

Tal com diu la doctrina, «Leibniz podria haver estat un filòsof més gran i potser un home més gran si hagués hagut de lluitar per la grandesa [...]. Mai no va tenir motiu per témer la persecució, com Descartes i Locke»¹.

- Si s'elimina un fragment de la citació dintre de les cometes s'ha de fer servir l'indicador [...].

Exemple

Sempre s'ha dit que «els fets que semblen robar-li sentit a la vida inclouen tant el patiment i l'angoixa com la mort. [...] Ara bé, la potencialitat, en actualitzar-se, es converteix en realitat, es fa real» (Frankl, 1979, 34).

Sempre s'ha dit que «els fets que semblen robar-li sentit a la vida inclouen tant el patiment i l'angoixa com la mort. [...] Ara bé, la potencialitat, en actualitzar-se, es converteix en realitat, es fa real»¹.

- Si el text de la cita té més de 70 paraules no s'integrarà directament al cos del treball sinó que anirà en paràgraf separat, sagnat per l'esquerra, amb interlineat 1 o senzill i a mida de lletra 10. En aquest cas no caldrà incorporar cometes.

Exemple

Diversos autors al llarg de la història s'han plantejat aquesta qüestió:

Resultaria beneficiós si poguéssim determinar com són les formes alternatives d'importants institucions socials, com la propietat, però l'enorme complexitat d'aquestes ens hi faria desistir. No és que no puguem fer mai aquests càlculs. Certament, podem avaluar els costos i beneficis de petites parts de grans institucions socials. Inclús podem avaluar de manera prou fiable, si no precisa, els costos i beneficis d'una institució social complexa si els seus èxits i fracassos són prou clars. (Griffin, 1996, 27)

Diversos autors al llarg de la història s'han plantejat aquesta qüestió:

Resultaria beneficiós si poguéssim determinar com són les formes alternatives d'importants institucions socials, com la propietat, però l'enorme complexitat d'aquestes ens hi faria desistir. No és que no puguem fer mai aquests càlculs. Certament, podem avaluar els costos i beneficis de petites parts de grans institucions socials. Inclús podem avaluar de manera prou fiable, si no precisa, els costos i beneficis d'una institució social complexa si els seus èxits i fracassos són prou clars¹.

2.3 Lliurament del treball

En tots els graus, els TFG s'han de dipositar en format pdf al campus virtual específic de TFG de l'ensenyament.

3. Criteris de citació bibliogràfica

El sistema de citació haurà de respectar el rigor acadèmic en cadascuna de les disciplines. Tota la informació detallada sobre les formes de citació és accessible a:

- CUB Criteris de la Universitat de Barcelona:
<https://www.ub.edu/cub/criteri.php?id=339#339>
- [La citació de les fonts jurídiques en l'àmbit autonòmic, estatal i internacional.](#)

4. Bibliografia

Criteris de la Universitat de Barcelona (CUB). [en línia] Barcelona: Universitat de Barcelona. Serveis Lingüístics <<https://www.ub.edu/cub/index.php>> [Consulta: 20 gener 2022].

TURULL RUBINAT, Max (Dir.); Jordi ARDANUY BARO ... [et al.]. *Tècniques de treball i de comunicació. Instrumentarium per a les ciències jurídiques i socials*. 3ª edició. Barcelona: Huygens editorial, 2017. 335 pàg. (ISBN 978-84-939245-3-9).